

Про Палату

Американська торговельна палата в Україні (Палата) є найактивнішою та найвпливовішою громадською неприбутковою організацією в Україні. Одним з головних завдань Палати є представництво інтересів іноземних інвесторів, які працюють в країні, а також сприяння появі нових інвесторів на цьому ринку. Палата співпрацює у питаннях торгівлі, комерції та економічних реформ не лише з українським урядом, а й з урядами інших країн, які є економічними партнерами України, з метою захисту інтересів компаній-членів Палати з більш ніж 50 країн світу. Серед членів Палати – компанії з різноманітних регіонів та країн світу, включаючи Північну Америку, Європу, Азію та та Україну. Компанії-члени Палати – це стратегічні та інституційні інвестори з найбільшим обсягом прямих іноземних інвестицій у ринок України. Палата тісно співпрацює з українською владою з метою покращення бізнес-середовища й залучення вітчизняних та іноземних інвестицій в українську економіку, сприяє розвитку стабільних, прозорих, та справедливих правил ведення бізнесу в Україні та інтеграції України до світового співтовариства.

В Палаті вже багато років функціонує Комітет з питань енергетики, місією якого є представляти та захищати інтереси провідних міжнародних енергетичних компаній з метою стимулювання подальшого розвитку та модернізації енергетичного сектору України, приваблюючи інвестиції заради зміцнення енергетичної самостійності України.

AMERICAN CHAMBER
OF COMMERCE
IN UKRAINE

B2G B2B B2U

Підтримуємо
дієвий діалог між
бізнесом та владою

Постійно створюємо
можливості для
бізнес-партнерства

Просуваємо Україну
в світі як привабливий
напрямок для інвестицій

www.chamber.ua

Зміст

РЕФОРМИ НАФТОГАЗОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	5
Що було зроблено у 2015 році.....	6
№ 1. Реформа оподаткування видобутку вуглеводнів.....	8
№2. Практична реалізація Закону про ринок природного газу	9
№3. Регуляторна реформа.....	10
Додатки	12
Додаток 1. Модернізувати, стабілізувати і зробити конкурентоспроможною систему оподаткування видобутку вуглеводнів в Україні.....	13
Додаток 2. Лібералізувати правила обміну іноземних валют.....	14
Додаток 3. Доопрацювати П(с)БО №33 «Витрати на розвідку запасів корисних копалин», для цілей податкового обліку витрат на розвідку застосовувати дані бухгалтерського обліку	16
Додаток 4. Усунути ризик нарахування ПДВ під час списання/ ліквідації неуспішних свердловин.....	17
Додаток 5. Дозволити включення вартості втрачених в зоні АТО активів в зменшення бази оподаткування податком на прибуток.....	18
Додаток 6. Прийняти консолідацію податків між особами-резидентами України, що пов'язані відносинами контролю	19
Додаток 7. Створити можливість використання ресурсів та послуг афілійованих компаній	20
Додаток 8. Забезпечити в Податковому Кодексі чітке визначення інжинірингових послуг, яке не буде включати витрати на розвідку і розробку.....	21
Додаток 9. Прийняття Закону про Національну Комісію з регулювання енергетики та комунальних послуг.....	22
Додаток 10. Нормалізувати питання створення страхового запасу газу.....	23
Додаток 11. Вдосконалити підзаконні нормативно-правові акти для забезпечення ефективного функціонування ринку природного газу	24
Додаток 12. Врегулювати законодавство щодо питання ліцензування постачання природного газу	25
Додаток 13. Розробити державну програму стосовно переходу до нових стандартів якості газу.....	26
Додаток 14. Розробити механізми для переходу до обліку газу за енергетичними показниками.....	27
Додаток 15. Прийняти новий Кодекс про надра.....	28
Додаток 16. Прийняти нові Правила розробки родовищ нафти та газу	29
Додаток 17. Реформувати земельне законодавство для потреб нафтогазової промисловості.....	30
Додаток 18. Створити сучасну централізовану базу геологічних даних.....	31
Додаток 19. Забезпечити ефективну імплементацію угод про розподіл продукції (УРП)	32
Додаток 20. Унормувати статус нафтових та газових свердловин.....	33
Додаток 21. Розробити уніфікований документ щодо оформлення дозвільної документації та зменшення бюрократії.....	34
Додаток 22. Скасувати спеціальні заходи (квоти) щодо імпорту в Україну трубної продукції, що використовується для буріння	35
Список скорочень та аббревіатур	36

РЕФОРМИ НАФТОГАЗОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Ця книга є другим виданням Американської торговельної палати щодо реформи нафтогазового сектору. Основною метою даного видання є донести позицію приватних незалежних компаній, інвесторів до органів державної влади, експертного середовища ідею про те, як бізнес бачить реформу нафтогазового сектору і які пріоритети виділяє на 2016 рік.

Пріоритети, які зазначені у цьому посібнику відображають також зобов'язання України у таких документах як Угода про Асоціацію між Україною та ЄС. Разом з тим, беззаперечним пріоритетом України щодо зміцнення власної енергетичної безпеки є запровадження радикальних реформ в нафтогазовій галузі, щоб зміцнити її ефективність та привабливість як для держави, так і для інвесторів. Створення конкурентних, прозорих та недискримінаційних енергетичних ринків відповідно до правил та стандартів ЄС через регуляторні реформи є одним з ключових пунктів співпраці між Україною та ЄС, відповідно до ст. 338 Угоди про Асоціацію.

Енергетична реформа та дерегуляція – одні із головних пріоритетів програми реформ «Стратегія-2020» Президента України Петра Порошенка. Енергетична безпека – одна з двох програм Стратегії.

Також пріоритети, які члени Палати виділили як необхідні для здійснення реформ, знайшли відображення в енергетичній частині Коаліційної угоди, підписаної 21 листопада 2014 року, яка за визнанням багатьох експертів є чи не найкраще розробленою.

РЕФОРМИ: ПОТОЧНИЙ ПРОГРЕС

Палатою було виділено 3 основних блоки питань, ефективне вирішення яких змінить ситуацію у нафтогазовій сфері та призведе до міжнародного визнання України як привабливої країни для нафтогазового бізнесу, зокрема:

- Реформа оподаткування видобутку вуглеводнів.
- Практична реалізація Закону про ринок природного газу.
- Регуляторна реформа.

Важливо, щоб всі ці три питання вирішувалися разом, оскільки вони є взаємопов'язаними. Наприклад, практична реалізація Закону про ринок природного газу призведе до прозорого ринку газу і механізму встановлення об'єктивних цін на газ, що має ключове значення як для оподаткування, так і для регуляторної системи. Без реформи системи оподаткування, навіть за умови реалізації Закону про ринок природного газу та проведення регуляторної реформи, привабливе інвестиційне середовище створено не буде.

ЩО БУЛО ЗРОБЛЕНО У 2015 РОЦІ (за результатами виконання пріоритетів із першого видання Білої книги)

ПЛАН ДІЙ	СТАТУС ВИКОНАННЯ
1. Недопущення подальшої монополізації газового ринку України. Скасування положень щодо обов'язкового продажу НАК «Нафтогаз України» газу, видобутого приватними компаніями.	Постанову КМУ №647 було відмінено. Закон про Ринок природного газу було прийнято.
2. Стабілізація умов оподаткування видобутку вуглеводнів в Україні.	Частково виконано: податкові ставки на видобуток вуглеводнів було повернуто до рівня 2014 року. Проте це питання потребує подальшої роботи, оскільки навіть знижені податкові ставки не сприяють покращенню ситуації та не відповідають світовим тенденціям зниження цін на енергетичні ресурси.
3. Прийняття нового закону про газовий ринок.	Виконано.
4. Реформування земельного законодавства для потреб нафтогазової промисловості.	Частково питання може бути вирішено шляхом прийняття законопроекту №3096
5. Реформування процедури реєстрації нафтових та газових свердловин.	Частково питання може бути вирішено шляхом прийняття законопроекту №3096
6. Прийняття нових Правил розробки нафтових та газових родовищ (враховуючи передовий світовий досвід та специфіку розробки нетрадиційних вуглеводнів).	Наказ Міністерства екології та природних ресурсів було затверджено. Потребує затвердження Міністерства Юстиції.
7. Скасування обов'язковості проведення моніторингу та наукового супроводу надрокористування, а також експертних геологічних висновків	Виконано. Науковий моніторинг було скасовано. Разом з тим геологічна експертиза досі лишилась.
8. Ефективне управління великими інфраструктурними проектами. Ефективні моделі імплементації угод про розподіл продукції (УРП).	—
9. Розробка уніфікованого документа щодо оформлення дозвільної документації на основі аналізу чинної процедури, застосування кращих моделей затвердження дозвільної документації та зменшення бюрократії.	—

ПЛАН ДІЙ	СТАТУС ВИКОНАННЯ
10. Прийняття нового Кодексу про надра (із врахуванням особливостей розробки нетрадиційних вуглеводнів).	—
11. Скасування дискримінаційних положень ст. 93 Кодексу про цивільний захист населення України.	—
12. Подальша лібералізація законодавства про доступ до землі (можливість придбання/оренди земель сільськогосподарського призначення для потреб нафтогазовидобувної галузі).	Питання може бути вирішено шляхом прийняття законопроекту №3096
13. Скасування особливих імпорتنих заходів (квот) для трубної продукції, що використовується для буріння.	—
14. Створення централізованої бази геологічних даних.	Є певний розвиток. На сайті державного підприємства «Геоінформ» створено відкриту інтерактивну базу даних виданих спеціальних дозволів на користування надрами.
15. Створення умов для виконання вимог стандарту Ініціативи прозорості видобувних галузей (ІПДО), зокрема підготовки Звіту ІПДО.	Секретаріат ІПДО в Україні створено, форма звіту затверджена. Перша доповідь ІПДО була зроблена у 2015р. Разом з тим існує проблема подання звітів по ІПДО компаніями.
16. Лібералізація правил обміну іноземних валют.	—
17. Прийняття Міжнародних Стандартів Фінансової Звітності (МСФЗ, IFRS).	—
18. Прийнятність здійснення діяльності у збиток приватними компаніями на етапі геологічного вивчення.	—
19. Унормування режиму оподаткування нафтових та газових свердловин.	—
20. Прийнятність консолідації податків між афілійованими особами, заснованими в Україні.	—
21. Створення можливості використання ресурсів та послуг афілійованих компаній (можливість придбання послуг без складової прибутку, підлягання списанню витрат на консалтингові та проектно-інжинірингові послуги, скасування перешкод для здійснення розрахунків за послуги з-за кордону)	—
22. Спрощення процедури працевлаштування іноземних громадян.	

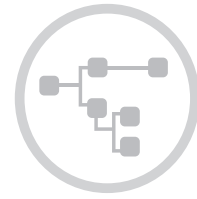

№1. Реформа оподаткування видобутку вуглеводнів

Незважаючи на нещодавнє довгоочікуване зниження ставок ренти, що застосовуються до незалежних видобувних компаній, в Україні немає чіткої системи оподаткування компаній з видобутку вуглеводнів. Існуюча система є неконкурентною порівняно з іншими країнами, дуже складною, оскільки передбачає багато різних ставок ренти, і в недалекому минулому зазнала кардинальних змін без попередніх консультацій. Необхідною є проста система, що дозволила б Україні конкурувати з іншими країнами за великі та ризиковані капітальні інвестиції, що потрібні для відродження галузі. Простота означає скасування хиб, що виникають внаслідок застосування різних ставок ренти, скажімо, в залежності від типу видобувної компанії (незалежна, державна або СП) або типу споживача газу (постачання для промислових або побутових потреб). Позиція Палати полягає в тому, що Україні слід якнайскоріше впровадити оподаткування на основі прибутку, але, зважаючи на труднощі перехідного періоду, важливим є спрощення системи ренти, яка має бути прив'язаною до об'єктивної ринкової ціни. Разом із цим мають бути надані гарантії стабільності для захисту інвесторів від будь-яких можливих несприятливих змін оподаткування.

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗАХОДИ:

1. Модернізувати, стабілізувати і зробити конкурентоспроможною систему оподаткування видобутку вуглеводнів в Україні.
2. Лібералізувати правила обміну іноземних валют.
3. Доопрацювати П(с)БО №33 «Витрати на розвідку запасів корисних копалин», для цілей податкового обліку витрат на розвідку застосовувати дані бухгалтерського обліку.
4. Усунути ризик нарахування ПДВ під час списання/ліквідації неуспішних свердловин.
5. Дозволити включення вартості втрачених в зоні АТО активів в зменшення бази оподаткування податком на прибуток.
6. Прийняти консолідацію податків між особами-резидентами України, що пов'язані відносинами контролю.
7. Створити можливість використання ресурсів та послуг афілійованих компаній.
8. Забезпечити в Податковому Кодексі чітке визначення інжинірингових послуг, яке не буде включати витрати на розвідку і розробку.

■ №2.

Практична реалізація Закону про ринок природного газу

Новий Закон було добре складено і представники галузі привітали його прийняття, але за відсутності належних підзаконних нормативно-правових актів переваги для газової галузі (видобувних компаній, транспортувальників, дистриб'юторів та споживачів) не реалізуються. Наприклад, додатковий тягар, що виникає внаслідок введення вимоги щодо страхового запасу газу не є сприятливим для інвестицій. Ринок газу не може функціонувати планово, але за умови вільного імпорту та експорту газу газовий ринок України приєднається до європейської мережі торгівлі газом і він матиме реальну ринкову ціну. До того ж, щомісячне балансування газу – вкрай застарілий підхід, що спричиняє значні похибки, яких можна уникнути при застосуванні щоденного балансування.

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗАХОДИ:

9. Прийняти Закон про Національну Комісію з регулювання енергетики та комунальних послуг.
10. Нормалізувати питання створення страхового запасу газу.
11. Вдосконалити вторинне законодавство для забезпечення ефективного функціонування ринку природного газу.
12. Врегулювати законодавство щодо питання ліцензування постачання природного газу.
13. Розробити державну програму стосовно переходу до нових стандартів якості газу.
14. Розробити механізми для переходу обліку газу за енергетичними показниками.

■ №3.

Регуляторна реформа

Терміново необхідним для реформування та оптимізації нормативно-правового регулювання видобутку вуглеводнів, яке на сьогоднішній день сильно залежить від застарілих методів та підходів радянських часів, є прийняття нового Кодексу про надра, який має встановлювати правила розробки нафтогазових родовищ. Наприклад, ліцензії на користування надрами (спеціальні дозволи) не повинні розділятися на окремі етапи геологорозвідувальних робіт та видобутку без автоматичного отримання права на початок видобутку, інакше в інвесторів немає стимулу ризикувати власними грошима для здійснення дуже необхідних геологорозвідувальних робіт. Нові ліцензії мають видаватися на прозорих аукціонах, що проводяться згідно з законодавством. Державні органи повинні мати право на призупинення чи припинення дії ліцензій лише згідно з рішенням суду або на певних особливих підставах, передбачених законодавством. В новому Кодексі повинні бути передбачені всі умови користування надрами, включаючи чітке регулювання правами доступу до земельної ділянки, а також мають бути усунені всі протиріччя з існуючим законодавством.

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗАХОДИ:

15. Прийняти новий Кодекс про надра.
16. Прийняти нові Правила розробки нафтових та газових родовищ.
17. Реформувати земельне законодавство для потреб нафтогазової промисловості.
18. Створити сучасну централізовану базу геологічних даних.
19. Забезпечити ефективну імплементацію угод про розподіл продукції (УРП).
20. Унормувати статус нафтових та газових свердловин.
21. Розробити уніфікований документ щодо оформлення дозвільної документації та зменшення бюрократії.
22. Скасувати спеціальні заходи (квоти) щодо імпорту в Україну трубної продукції, що використовується для буріння.

■ ДОДАТКИ

Додаток 1.

Модернізувати, стабілізувати і зробити конкурентоспроможною систему оподаткування видобутку вуглеводнів в Україні

Підґрунтя: У 2014 р. КМУ підвищив податки на видобуток газу для приватних компаній з 28% до 55% вартості від реалізації газу, видобутого з пластів на глибинах менше 5000 метрів, та з 14% до 28% від реалізації газу, видобутого з глибин понад 5000 метрів. Підвищення податку, яке з самого початку позиціонувалось урядом як тимчасовий захід, було продовжено до кінця 2015 року. Таким чином, в Україні діяв один з найважчих податкових режимів у Європі, наслідками якого стало максимальне скорочення або відмова від інвестиційних програм з геологічного та промислового буріння. На підставі рекомендацій експертів з початку 2016 року рівень рентних платежів знижений до рівня 14%/29% для приватних видобувних компаній, але досі застосовується різний підхід к ставкам рентної плати для різних надрокористувачів, проекти, що реалізуються в умовах Угод про розподіл продукції, не мають окремого режиму оподаткування, наявність що є світовою практикою. Сьогодні нові ринкові умови потребують перегляду фіскальних умов з метою створення економічно обґрунтованого фіскального навантаження для видобутку як газу, так і нафти і конденсату. Також, враховуючи довгостроковість реалізації проектів з геологічного вивчення ліцензійних ділянок та подальшої розробки родовищ, вкрай важливим є застосування стабілізації фіскального режиму на тривалий строк, щонайменше на 5 років.

Позиція: запровадити та дотримуватися сталої політики оподаткування видобутку вуглеводнів, яка забезпечує зріст інвестицій, в тому числі ризикових, в геологорозвідку та нагорування видобутку.

Аргументи:

- діючі родовища характеризуються значним вилученням запасів, відтворення яких потребує значних ризикових інвестицій в геологорозвідку;
- діюча фіскальна система на фоні політичної ситуації в Україні є неконкурентною в порівнянні з іншими фіскальними системами за залучення інвестиційного капіталу;

- економічно необґрунтоване податкове навантаження змусить компанії згорнути діючі програми геологічного вивчення та зробить нові проекти неможливими, що в довгостроковій перспективі призведе до відтоку інвестицій та, відповідно, зниження обсягів газу власного видобутку, що суперечить заявленим цілям про самозабезпечення країни енергетичними ресурсами;
- запровадження непередбачуваних змін до системи оподаткування підриває упевненість інвесторів та призводить до погіршення інвестиційної привабливості галузі;
- рівні фіскальні умови мають застосовуватися до всіх видобувних компаній, незалежно від форми власності;
- відсутність окремих ставок рентної плати для УРП робить цей інструмент непривабливим для інвестування.

Рішення:

- 1) з метою стимулювання видобутку в умовах падіння цін на газ в короткостроковій перспективі застосувати економічно обґрунтовані ставки рентної плати;
- 2) в середньостроковій перспективі створити збалансовану систему оподаткування, яка буде базуватися на оподаткуванні прибутку, та враховуватиме геологічні умови родовищ та вартість геологорозвідувальних робіт.

Відповідальні:

Мінфін, Державна фіскальна служба, КМУ.

Додаток 2.

Лібералізувати правила обміну іноземних валют

Підґрунтя: Головна ціль контролю за обміном іноземних валют в Україні – запобігти незаконному обігу капіталу. Операції з іноземною валютою регулюються Указом КМУ «Про систему валютного регулювання і валютного контролю», Законом України «Про порядок розрахунків в іноземній валюті» від 23 вересня 1994 року №185/94-ВР (надалі – Закон) та численними нормативними документами, затвердженими Правлінням НБУ. Українські банки діють як агенти валютного контролю для Уряду України. Вони повинні слідкувати за відповідністю операцій своїх клієнтів з іноземною валютою чинному українському законодавству. Прийняті у 2014 року обмеження щодо врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України пролонгуються щоквартально до теперішнього часу без будь-якої значної лібералізації здійснення операцій в іноземній валюті.

На даний момент Постановою Правління НБУ №1401 від 03.03.2016 р. «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України». та Постановою Правління НБУ №124 від 23.02.2015 р. «Про особливості здійснення деяких валютних операцій» встановлено такі основні обмеження та передумови щодо операцій з іноземною валютою:

- обов'язковий продаж визначеного обсягу іноземної валюти, що надходить в Україну в безготівковій формі (на даний момент такий обсяг складає 75% надходжень в іноземній валюті);
- сервісні платежі нерезидентам підлягають погодженню спеціальним урядовим відомством – Державного інформаційно-аналітичного центру моніторингу зовнішніх товарних ринків (надалі-ДЗІ), що слідує за тим, щоб виплати за послуги та роботи не були надвисокими та відповідали світовим ринковим цінам. Згідно з чинною процедурою, перевірки підлягає сплата за послуги за контрактами, що перевищують 50000 євро (Постанова НБУ №597 від 30.12.2003 р.);
- товари, оплачені резидентом України, відповідно до імпорتنих контрактів, укладених із нерезидентом, підлягають ввезенню та митному оформленню на українській митниці протягом 90 днів (Постанова НБУ №863 від 04.12.2015 р.) з дати здійснення такого платежу. Невиконання цієї умови призводить до штрафних санкцій згідно з Законом;
- ряд дій та операцій, включаючи відкриття та обслуговування² банківських рахунків у будь-якій валюті за межами України українськими компаніями підлягає ліцензуванню НБУ за кожну операцію з іноземною валютою. Чинні процедури ліцензування часто надто обтяжливі та дозволяють НБУ надмірну вибірковість; крім того, деякі обов'язкові документи майже нереально отримати;
- Введена тимчасова заборона на грошові перекази в іноземній валюті за деякими операціями, а саме:
 - » репатріації коштів, зароблених іноземними інвесторами через продаж цінних паперів (поза біржою), випущених українськими суб'єктами (окрім державних облігацій);
 - » репатріації коштів, зароблених іноземними інвесторами через продаж корпоративних прав в українських суб'єктах (окрім акцій);
 - » репатріації дивідендів, сплачених іноземним інвесторам (окрім дивідендів, сплачених акціонерними товариствами, зареєстрованими на біржі);
 - » операцій, санкціонованих індивідуальними ліцензіями НБУ (окрім відкриття банківських рахунків закордоном та розміщення коштів на них);
- всі операції в іноземній валюті на суму вище ніж 50 000 дол. США (купівля валюти, платежі

¹ Якщо термін дії Постанови НБУ №140 від 03.03.2016 р. не буде продовжено, вона втратить чинність 08.06.2016 р.

² «Обслуговувати» в даному контексті означає здатність переводити в готівку та утримувати виручку від продажів та інші надходження, здійснювати платежі у будь-якій валюті на користь будь-яких бенефіціарів в будь-якій точці світу, включаючи Україну.

за рахунок власних коштів) мають бути погоджені НБУ, при цьому строк погодження складає 3 робочих дні;

- авансові платежі за зовнішньоекономічними договорами за імпорту товару, сума яких перевищує 500 000 дол. США мають здійснюватися виключно з використанням акредитивної форми розрахунків з підтвердженням першокласних банків, що значно збільшує витрати за контрактом;
- кошти в гривні, направлені на купівлю іноземної валюти акумулюються на окремих рахунках банків й перераховуються для купівлі не раніше четвертого робочого дня з дня зарахування гривень на ці рахунки.

Позиція: Валютне регулювання в Україні переважане обмеженнями, які періодично встановлює НБУ; більше того, такі обмеження часто не виправдані з точки зору боротьби з відтоком капіталу та непередбачувані в своїй природі та умовах застосування.

Валютне регулювання повинно бути максимально гнучким для іноземних інвесторів; законодавство повинне дозволяти українським фізичним та юридичним особам, особливо тим, які знаходяться у власності або під контролем іноземних інвесторів, ефективно працювати на міжнародних ринках, включаючи необмежене право вільно відкривати та обслуговувати банківські рахунки у будь-якій валюті за межами України. Право іноземного інвестора репатріювати законним чином отримані прибутки або інші кошти від їхніх інвестицій в Україні повинне бути гарантованим та захищеним.

Потрібен цілковитий перегляд правил валютного контролю шляхом скасування усіх обмежень на обмін іноземної валюти. Наступні положення, що на даний момент створюють найбільше ускладнень для інвесторів, повинні бути неодмінно скасовані:

- а) обов'язковий продаж за гривні надходжень в іноземній валюті, переказаних в Україну;
- б) перекладення функції контролю за ринком валют на банки;
- в) обов'язкове погодження у ДЗІ усіх платежів в іноземній валюті за послуги та роботи на суму вище ніж 50 000 євро;
- г) погодження операцій в іноземній валюті НБУ на суму більше ніж 50 000 дол. США;

д) заборона на здійснення авансових платежів за імпортними контрактами на суму більше ніж 500 000 дол. США без використання акредитивної форми розрахунків;

е) заборона на репатріацію прибутків, одержаних іноземними інвесторами в Україні.

Аргументи:

- загалом, посприяти лібералізації державного регулювання фінансових ринків можна шляхом анулювання чинних обмежень та спрощення законодавства. Крім того, це буде чудовою рекламою привабливості інвестиційного клімату в Україні, що забезпечується можливістю іноземним інвесторам вільно здійснювати інвестиції в Україні, переказувати за межі України свої інвестиції та прибутки від такої інвестиційної діяльності та уникати будь-яких труднощів у зв'язку з інвестуванням в Україну;
- здатність резидентів (України) працювати на міжнародних ринках призведе до ефективнішого фінансування українського бізнесу та принесе у фінансову систему України нові рішення та інновації;
- скасування функції «сторожа» українських банків підвищить ефективність банків, знизить ризики та витрати та унеможливить перешкоджання здійсненню усього спектру діяльності їхніх клієнтів;
- скасування погоджень ДЗІ як передумова здійснення сервісних платежів сприятиме операційній та фінансовій ефективності та зменшить витратну частину послуг, що надаються українським суб'єктам;
- скасування обмежень на репатріацію виручки від реалізації акцій, корпоративних прав та дивідендів узгоджуватиметься із угодами про захист інвестицій та законодавству про іноземні інвестиції.

Рішення: Внести зміни до всього комплексу нормативно-правових актів, що регулюють питання, пов'язані з валютним контролем.

Відповідальні: Мінфін, НБУ, КМУ, ВРУ.

Додаток 3.

Доопрацювати П(с)БО №33 «Витрати на розвідку запасів корисних копалин», для цілей податкового обліку витрат на розвідку застосовувати дані бухгалтерського обліку

Підґрунтя: Високоризикований характер діяльності видобувних компаній, а також їх специфічний вид активів – запаси корисних копалин, вимагають особливих правил бухгалтерського обліку виробничих інвестицій та спеціальних вимог до звітності. Значна частина інвестицій у видобуток робиться до визначення наявності корисних копалин на досліджуваній ділянці. Оскільки розмір інвестицій у майбутній видобуток дуже значний у масштабах діяльності видобувної компанії, порядок їх обліку значно впливає на якість фінансової звітності (достовірність, інформативність, порівнянність).

Існуючий П(с)БО №33 «Витрати на розвідку запасів корисних копалин» не відображає усіх нюансів діяльності з розвідки вуглеводнів, які мають відображення в кращих світових практиках.

Позиція: Доопрацювати П(с)БО №33 «Витрати на розвідку запасів корисних копалин». Доопрацювати Податковий Кодекс в частині коригувань у бухгалтерському обліку відображення різниць що виникають при формуванні резервів (забезпечень) та різниць, які виникають при амортизації необоротних активів.

Аргументи:

- відображення витрат на розвідку запасів корисних копалин відповідно до стандартів, що застосовуються у більшості країн ЄС, США

та на біржах, які забезпечують звичні заходи планового та фактичного здійснення діяльності та проектів, дозволить відображати витрати в повній мірі, з урахуванням ризикової природи діяльності з розвідки та її економічної суті;

- наявність значних різниць, що виникають при формуванні резервів (забезпечень) та амортизації необоротних активів збільшують податкове навантаження, особливо для нетрадиційних вуглеводнів, та погіршують показники ефективності проектів, що не сприяє залученню додаткових інвестицій;
- податковий облік та звітування можуть бути легко отримані шляхом приведення у відповідність результатів обліку за МСФЗ. Діалог між податковими аудиторами та платниками податків стане простішим.

Рішення: прийняти П(с)БО №33 «Витрати на розвідку запасів корисних копалин» в новій редакції, внести зміни до Розділу III Податкового Кодексу в частині коригувань у бухгалтерському обліку відображення різниць що виникають при формуванні резервів (забезпечень) та різниць, які виникають при амортизації необоротних активів.

Відповідальні: Державна фіскальна служба України, КМУ, ВРУ.

Додаток 4.

Усунути ризик нарахування ПДВ під час списання/ліквідації неуспішних свердловин

Підґрунтя: У Податковому Кодексі України (ПКУ) не врегульовано питання, пов'язане з ПДВ щодо свердловин, що виявилися неуспішними. А саме: в чинній редакції ПКУ (ст.189.9) передбачено нарахування ПДВ при ліквідації основних засобів за самостійним рішенням платника податку. База оподаткування – звичайна ціна, але не нижче балансової вартості на момент ліквідації.

Враховуючи те, що в чинній редакції ПКУ, свердловина не є окремим об'єктом обліку, як це було до 01.01.2015р., а обліковується як матеріальний актив у складі основних засобів, існує великий ризик того, що списання в обліку свердловин, що виявилися неуспішними, будуть розглядатися фіскальними органами як ліквідація ОЗ за власним рішенням з подальшим нарахуванням ПДВ на залишкову вартість таких свердловин на момент ліквідації.

Позиція: ПКУ має врегулювати питання, щодо списання витрат на спорудження свердловин, які виявилися неуспішними таким чином, щоб ця операція не могла трактуватися, як «ліквідація за самостійним рішенням» і не підпадала під дію ст. 189.9 ПКУ.

Аргументи: Забезпечити належне виконання ПДВ, який, за своєю суттю, є непрямим податком, яким обкладається кожен етап у ланцюзі від виробництва до продажу, від сировини до кінцевої продукції на основі вартості, що додається до кожного етапу та сплачується кінцевим споживачем.

Рішення: Вести зміни до Податкового Кодексу України.

Відповідальні: Державна фіскальна служба України, КМУ, ВРУ.

Додаток 5.

Дозволити включення вартості втрачених в зоні АТО активів в зменшення бази оподаткування податком на прибуток

Підґрунтя: У зв'язку з розташуванням нематеріальних активів компаній у зоні АТО, доступ до яких обмежено, або повністю відсутній, підприємства, які мають на балансі такі нематеріальні активи, зобов'язані відповідним чином відобразити реальний стан таких активів в обліку. У разі, якщо підприємства повністю втратили контроль над цими активами, має бути проведено тест на знецінення з відповідним відображенням витрат в періоді. Водночас положення Податкового Кодексу не дозволяють включити такі витрати з знецінення в зменшення бази оподаткування податком на прибуток. Якщо в майбутньому Податковий Кодекс дозволить таке зменшення, то через відсутність на той період таких активів у бухгалтерському обліку податкове списання фактично буде неможливим. Таким чином, відповідно до наявних об'єктивних обставин щодо здійснення контролю над активами в зоні АТО платник податку зазнає значних втрат.

Позиція: Дозволити зменшення бази оподаткування податку на прибуток на суму витрат, що виника-

ють внаслідок знецінення активів, які розташовані в зоні АТО, та контроль над якими відсутній, одночасно з прийняттям рішення про знецінення таких активів згідно з положеннями бухгалтерського обліку.

Аргументи:

- наявність значних різниць, що виникають при амортизації необоротних активів збільшують податкове навантаження;
- податковий облік та звітування можуть бути легко отримані шляхом приведення у відповідність результатів бухгалтерського обліку. Діалог між податковими аудиторами та платниками податків стане простішим.

Рішення: Внести зміни до Податкового Кодексу України.

Відповідальні: Державна фіскальна служба України, КМУ, ВРУ.

Додаток 6.

Прийняти консолідацію податків між особами-резидентами України, що пов'язані відносинами контролю

Підґрунтя: Консолідація податків повинна бути дозволена між афілійованими особами, що пов'язані відносинами контролю, заснованими в Україні. Це дозволить значно покращити інвестиційний клімат в Україні, оскільки Інвестори, особливо ті, які здійснюють довгострокові інвестиції у такі види діяльності як нафтогазовий бізнес, матимуть можливість компенсувати витрати і доходи, понесені власними українськими компаніями на консолідованій основі, а не на основі «кожна компанія окремо». Це також матиме супутній ефект зниження вартості дотримання податкового законодавства.

У 2013 податкова система України була розширена шляхом запровадження податкового контролю над трансфертним ціноутворенням. Згідно з міжнародною практикою, контроль за трансфертним ціноутворенням супроводжується запровадженням консолідації податків між певними групами платників податків. Проте, відповідно до чинного українського законодавства, консолідація податків між заснованими в Україні компаніями не дозволяється.

Позиція: Дозволити консолідацію податків між українськими компаніями.

Аргументи:

- успішний досвід податкової консолідації в країнах з розвинутою економікою: США, Великобританія, Австрія, Австралія, Франція, Нідерланди, Данія, Іспанія, Німеччина, Японія та інші;

- на сьогодні Єврокомісія працює над запровадженням Єдиної Консолідованої Бази Корпоративного Податку («CCCTB»), що розширить практику консолідації податків з рівня однієї країни на глобальний рівень. Принципи адміністрування CCCTB, діючи за принципом «єдиного вікна», дозволяють групам, що сплачують податки у більш ніж одній країні ЄС, мати справу з єдиним податковим органом по цілому ЄС.
- консолідація податку мінімізує зловживання контрактним ціноутворенням, спрямованим на зниження податкових зобов'язань групами компаній; ціноутворення стане більш прозорим та орієнтованим на ринок.
- виключення операцій всередині консолідованої групи платників податків з податкового контролю дозволить спростити як адміністрування податку на прибуток, так і податковий контроль.

Рішення: Внести зміни до Податкового Кодексу України.

Відповідальні: Державна фіскальна служба України, КМУ, ВРУ.

Додаток 7.

Створити можливість використання ресурсів та послуг афілійованих компаній

Підґрунтя: Чинне українське законодавство встановлює суттєві обмеження стосовно можливості визнання витратами, що зменшують об'єкт оподаткування вартості значної частини послуг, отриманих від іноземних провайдерів, у тому числі афілійованих осіб. Окрім того, сплата за рахунками на такі послуги підлягає погодженню органом, що здійснює моніторинг за цінами (ДП «Держзовнішінформ» – ДЗІ).

Більше того, міжнародні нафтогазовидобувні компанії (МНГВК), а також інші іноземні інвестори, здійснюють частину міжнародної діяльності через Централізовані центри обслуговування (або "Shared Services Centers"). Існують центри промислових, технологічних, управлінських та сервісних ресурсів, створені спеціально для обслуговування геологорозвідувальних та робіт з видобування МНГВК, що дозволяє афілійованим особам та спільним підприємствам отримувати доступ до власних технологій та процесів та використовувати їх, а також отримувати спеціалізовані послуги (Централізовані Послуги). Це, в свою чергу, передбачає, що всі афілійовані особи мають нести частину витрат, що були понесені централізовано.

Позиція: Дозволити визнання витратами, що зменшують об'єкт оподаткування вартості Централізованих Послуг, одержаних українськими компаніями від своїх афілійованих осіб, незважаючи на походження таких послуг, та дозволити здійснювати пов'язані платежі без попереднього погодження. Метод ціноутворення «по собівартості, без отримання прибутку» повинен бути прийнятий та дозволений українським законодавством як загальноприйнята галузева практика.

Аргументи:

- надання Централізованих Послуг, що включає весь спектр навичок, необхідних успішному оператору, підвищить рівень контролю, якості та стійкості, надійності та рентабельності нафтогазовидобувних проектів в Україні, а також їх кількість, та зменшить операційні витрати іноземних інвесторів;
- надання Централізованих Послуг «по собівартості, без отримання прибутку», із вико-

ристанням високоякісних послуг, товарів та матеріалів, дозволить забезпечити безпечніший, більш ранній, більший та триваліший видобуток вуглеводнів;

- скасування погоджень ДЗІ як передумова здійснення міжнародних платежів сприятиме операційній та фінансовій ефективності та зменшить витратну частину послуг, що надаються українським суб'єктам;
- функція погодження ціни ДП «Держзовнішінформ» – це зайва практика, оскільки функцію контролю за цінами виконують податкові органи, відповідно до правил Трансфертного Ціноутворення (ТЦ), прийнятих цього року;
- дотримання галузевих стандартів для Центрів Централізованих Послуг сприятиме лібералізації українського законодавства та інвестиційній привабливості нафтогазовидобувної галузі України.

Рішення: По відношенню до Централізованих Послуг, необхідно прийняти наступні зміни до українського податкового законодавства (УПЗ):

- переглянути визначення термінів «Консультаційні послуги» та «Проектно-конструкторські послуги», щоб дозволити необмежене списання відсотка від суми доходу, що оподатковується, як витрати, понесені при здійсненні геологорозвідувальної діяльності та діяльності з видобування; слід запровадити термін «Центри Централізованих Послуг»;
- платежі МНГВК на користь Центру Централізованих Послуг повинні здійснюватися міжнародними грошовими переказами без будь-яких погоджень;
- метод ціноутворення «по собівартості, без отримання прибутку» повинен бути дозволений відповідно до УПЗ.

Відповідальні: Мінфін, КМУ, ВРУ.

Додаток 8.

Забезпечити в Податковому Кодексі чітке визначення інжинірингових послуг, яке не буде включати витрати на розвідку і розробку

Підґрунтя: Згідно чинного українського законодавства під визначення інжиніринг підпадають надання послуг (виконання робіт) із складення технічних завдань, проектних пропозицій, проведення наукових досліджень і техніко-економічних обстежень, виконання інженерно-розвідувальних робіт з будівництва об'єктів, розроблення технічної документації, проектування та конструкторського опрацювання об'єктів техніки і технології, надання консультації та авторського нагляду під час монтажних та пуско-налагоджувальних робіт, а також надання консультацій, пов'язаних із такими послугами (роботами), тобто значна кількість робіт на етапах геологорозвідувальних робіт, дослідно-промислової та промислової розробки підпадають під визначення інжиніринг. У разі виконання таких інжинірингових послуг іноземними провайдером, у тому числі афілійованими особами, утримується податок з такого доходу у розмірі 15 відсотків, який сплачується до бюджету під час оплати послуг, якщо інше не передбачено положеннями міжнародних договорів України з країнами резиденції осіб, на користь яких здійснюються виплати, що набрали чинності. На жаль, більшість таких угод не має пільг щодо оподаткування послуг з інжинірингу. Таким чином, вартість робіт для українського замовника послуг збільшується на 15 відсотків на покриття витрат з податку.

Позиція: Виключити витрати, пов'язані з виконанням ліцензійних угод та проектів дослідно-промислової та промислової розробки з переліку інжинірингових послуг, які підпадають під утримання податку з таких доходів у розмірі 15 відсотків.

Аргументи:

- на жаль технічне та методологічне забезпечення національних постачальників сервісних послуг не завжди відповідає сучасній міжнародній експертизі, а іноді такі сервісні послуги взагалі відсутні. Тому надрокористувачі залучають іноземних провайдерів таких послуг для зниження геологічних, технічних та технологічних ризиків;
- під інжинірингові послуги підпадає значна кількість робіт, особливо на етапі геологорозвідування, коли інвестор несе максимальні геологічні ризики, вкладаючи ризиковий капітал;
- значна частина угод про уникнення подвійного оподаткування не має пільг щодо оподаткування постачання послуг з інжинірингу нерезидентами;
- необхідність сплати додаткових 15 відсотків до суми наданих послуг провайдером-нерезидентом відповідно збільшує вартість контракту, та особливо на етапі геологорозвідувальних робіт потребує додаткових коштів надрокористувача.

Рішення: Внесення змін у визначення інжинірингу, передбаченого Податковим Кодексом України.

Відповідальні: Мінфін, КМУ, ВРУ.

Додаток 9.

Прийняти Закон про Національну Комісію з регулювання енергетики та комунальних послуг

Підґрунтя: Якісне державне регулювання енергетики та комунальних послуг є однією з головних передумов розвитку ринків надання відповідних послуг. Слабкою ланкою є існуюче на сьогодні правове регулювання діяльності національних комісій, у тому числі Національної Комісії з регулювання енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП). Саме НКРЕКП повинна займатися цінами на енергоносії, тарифами і, зрештою, пріоритетами енергетичної політики в умовах існування природних монополій. Водночас НКРЕКП функціонує на підставі указу президента, а тому, відповідно, її повноваження та можливості є досить обмеженими. Слід також наголосити, що рішення комісії часто залежать від політичної ситуації, що не відповідає принципу відкритості, прозорості та незалежності функціонування регулятора, що в свою чергу може призвести до виникнення корупції, отримання надприбутків природними монополіями, погіршення якості надання послуг тощо.

Позиція: Створити законодавчу основу для неупередженого прийняття рішень Регулятором та усунути політичні та економічні бар'єри можливого тиску на НКРЕКП при прийнятті відповідних рішень.

Аргументи: Нормальне функціонування ринку газу, енергетики неможливе без наділення Регулятора належними правами та обов'язками на законодавчому рівні, а також надання йому статусу незалежного органу.

Рішення: Прийняття відповідного Закону, який би повністю врегулював діяльність регулятора.

Відповідальні: ВРУ.

Додаток 10.

Нормалізувати питання створення страхового запасу газу

Підґрунтя: Нещодавно прийнятий Кодекс газотранспортної системи (далі – Кодекс) містить зобов'язання учасників ринку природного газу надавати на користь Оператора ГТС – ПАТ «Укртрансгаз» фінансове забезпечення у вигляді надання Оператору ГТС фінансової гарантії або товарного природного газу у матеріальній формі у розмірі 20% від місячного обсягу поставки газу. Ця вимога вбачається учасниками ринку як обґрунтована, підтверджена практикою оперування на ринку України та узгоджена з Європейським Енергетичним Співтовариством. Постанова Кабінету Міністрів від 30 вересня 2015 р. № 795 додає до цього вимогу зберігати страховий запас газу у сховищах у розмірі 50% від місячного обсягу поставок, що разом з вимогами Кодексу призводить до необхідності додаткового резервування коштів постачальників газу у розмірі вже не на 20%, а 70% від місячного обсягу газопостачання. **Таким чином, створено не виправдано обтяжливі умови, що вимагають фінансових вкладень у забезпечення газопостачання на рівні додатково 70-ти відсотків до їх вартості. Тобто, поставка газу споживачеві є можливою, якщо газопостачальник може забезпечити покриття 170% її вартості, позбавляючись до 70% обігових коштів за кожну «партію товару».**

Аргументи: Зобов'язання формування страхового запасу газу (яке відрізняється від концепції «стратегічний запас») є несумісним з європейською практикою. У результаті, дане зобов'язання призведе до збільшення вартості газу для кінцевого споживача, на якого учасниками ринку буде перенесено додаткові витрати з газопостачання.

Оскільки ключова ідея страхового запасу газу полягає в тому, щоб забезпечити вразливих споживачів,

виправданою позицією є застосування зобов'язання із створення страхового запасу газу тільки до тих компаній, які забезпечують газом дану категорію споживачів.

Положення Кодексу надають ПАТ «Укртрансгаз», як оператору газосховищ, так зване «право притримання» природного газу у сховищах, але процедура застосування такого права не прописана в Кодексі. Це призводитиме до того, що оператор газосховищ, на власний розсуд в односторонньому порядку без будь-якого обмеження за обсягом зможе «притримувати» відбір газу його законними власникам зі сховищ без жодної відповідальності за порушення прав зберігачів газу. Неприпустимо надавати таке необмежене право особі, в руках якої зосереджено управління сховищами природного газу. Це право оператора газосховищ має бути чітко обмежене законом, аби відповідати стандартам конкурентного європейського ринку та не відлякувати інвестора: достатньо уявити як вищезгаданий 70% фінансовий тягар на газопостачання накладається на ризик взагалі не отримати природний газ назад зі сховища.

Позиція: з метою недопущення подальшого погіршення інвестиційного клімату, а також задля забезпечення безпеки поставок газу, необхідно оптимізувати підхід щодо страхового запасу.

Рішення: докорінно переглянути положення постанови КМУ №795.

Відповідальні: Міненерговугілля, КМУ, ВРУ.

Додаток 11.

Вдосконалити підзаконні нормативно-правові акти для забезпечення ефективного функціонування ринку природного газу

Підґрунтя: Прийняті підзаконні нормативно-правові до Закону «Про ринок природного газу» акти спричинили значний шоківий ефект на ринку та загальмували процес реформування функціонування ринку природного газу, нівелювали позитивний ефект від прийняття Закону.

Позиція: Внести зміни до підзаконних нормативно-правових актів, які регламентують функціонування ринку природного газу.

Аргументи: Деякі нововведення не є ринковими, або призводять до значного фінансового навантаження учасників ринку, навіть в тих аспектах, де воно зовсім не виправдане, а також спотворили власне принцип відкритості та прозорості функціонування ринку природного газу в Україні, що започаткований відповідним Законом.

Рішення:

- скасування квотування та ліцензування експорту газу;
- перехід на щоденне балансування газу;

- правила ринку та оплати потужності мають застосовуватися однаково до всіх його суб'єктів;
- тарифи на вхід-вихід (як внутрішні так і точках інтерконекту) мають бути обґрунтованими;
- встановлення обґрунтованої базової ціни газу;
- підвищення прозорості в можливості використання незавантаженої потужності газопроводів між сусідніми країнами та Україною, та впровадження доступу до міжкордонних потужностей газопроводів між Україною та сусідніми країнами на базі аукціонів на об'єднану потужність ("bundled capacity");
- виключення для неттінгу в розрахунках по договорам імпорту/експорту газу;
- впровадження прозорих правил торгівлі газом на VTP в Україні.

Відповідальні: КМУ, НКРЕКП, Міненерговугілля, Укртрансгаз, Нафтогаз.

Додаток 12.

Врегулювати законодавство щодо питання ліцензування постачання природного газу

Підґрунтя: Після набрання чинності Законом України «Про ринок природного газу», відповідно до його положень постачання природного газу є видом господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню. Також, відповідно до перехідних положень цього Закону, провадження діяльності з постачання та розподілу природного газу здійснюється на підставі чинних ліцензій, що були видані до дня введення в дію цього Закону, протягом трьох місяців після затвердження ліцензійних умов на провадження відповідного виду господарської діяльності згідно з положеннями цього Закону. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності на ринку природного газу, пов'язаної з постачанням природного газу, затверджуються Регулятором після консультацій із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства.

Водночас відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», який набрав чинність у червні 2015 року, ліцензування господарської діяльності з постачання природного газу було виключено зі статті 7 Закону.

Отже, сьогодні існує правова колізія щодо ліцензування постачання природного газу, наслідком якої є відсутність можливості отримати ліцензії тим потенційним національним та іноземним постачальникам, які готові працювати на ринку природного газу України.

Позиція: Необхідно врегулювати законодавство та ліквідувати юридичну неузгодженість щодо питання ліцензування постачання природного газу.

Аргументи:

- ризик визнання угод на постачання газу недійсними з боку контролюючих органів з

утриманням всього доходу від реалізації газу за такими договорами на користь Держави;

- сьогодні постачання природного газу здійснюється лише тими постачальниками, які отримали ліцензію до червня 2015р, і з того часу (станом на лютий 2016 року) жодна нова ліцензія на постачання природного газу не була видана та жоден новий постачальник не мав змоги зайти на ринок України;
- усунення суперечливих умов ведення бізнесу є важливим кроком для уникнення негативного впливу на інвестиційний клімат в Україні, а також створення конкурентних умов та забезпечення безпеки постачання газу.

Рішення: Необхідно внести зміни до Закону «Про ліцензування видів господарської діяльності» та інших законодавчих актів з метою гармонізації Законів України щодо вимог ведення діяльності з постачання природного газу.

Такі зміни передбачені проектами Законів №2312а від 07.07.2015 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення їх у відповідність до положень Закону України «Про ринок природного газу» (стосовно особливостей провадження господарської діяльності на ринку природного газу у перехідний період)» та №3325 від 15.10.2015 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення умов функціонування ринку природного газу».

Відповідальні: ВРУ, Міністерство енергетики, НКРЕКП, Міністерство економіки.

Додаток 13.

Розробити державну програму стосовно переходу до нових стандартів якості газу

Підґрунтя: Положення Кодексу газотранспортної системи (ГТС), який був затверджений у вересні 2015 року, передбачають певні вимоги до фізико-хімічного складу природного газу, який може бути прийнятий в мережу. Разом з тим, фізико-хімічний склад природного газу, який видобувається на території України, не відповідає цим вимогам Кодексу. На сьогоднішній день оператор газотранспортної мережі керується документом ГОСТ 5542-87 щодо стандартів якості газу, який приймається до трубопроводів. Отже, виникає певна юридична колізія щодо того, якими нормами слід керуватись компаніям щодо стандартів фізико-хімічного складу природного газу.

Як наслідок такої колізії існує ризик відмови газовидобувним компаніям в прийнятті газу, а виконання вимог щодо фізико-хімічного складу зазначеного в Кодексі ГТС потребує певного терміну та значних капітальних інвестицій. Більше того, на сьогоднішній день немає програми переходу до нових стандартів та відповідних термінів.

Аргументи: Законодавча колізія може спричинити такі наслідки як відмова приймати газ до мережі трубопроводів ПАТ «Укртрансгаз» або накладення великих штрафів на компанії за невідповідність до вимог Кодексу ГТС.

Позиція: Вимоги щодо фізико-хімічного складу природного газу, який допускається в мережу може стати причиною відмови прийняття газу. Відсутність державної програми переходу до нових стандартів несе ризик погіршити бізнес клімат в енергетичному секторі.

З метою раціонального та ефективного функціонування ринку природного газу, передбачуваності вимог ведення бізнесу, необхідно передбачити програму переходу до нових стандартів якості та встановити раціональні часові рамки для цього.

Рішення: Необхідно розробити державну програму, яка б містила механізми реалізації забезпечення якості газу відповідно до вимог європейського законодавства та усунути розбіжності між вимогами Кодексу ГТС та іншими нормативними документами, які регламентують склад природного газу.

Відповідальні: Міненерговугілля, Укртрансгаз, НКРЕКП, ВРУ.

Додаток 14.

Розробити механізми для переходу до обліку газу за енергетичними показниками

Підґрунтя: Наразі в Україні не існує єдиного механізму обліку енергії, що споживається.

Окрім того, відповідно до директив ЄС 2006/32/ЄС від 05.04.2006 «Про ефективність кінцевого використання енергії та енергетичні послуги» та 2009/73/ЄС від 13.07.2009 «Про спільні правила внутрішнього ринку природного газу» кожному споживачу має надаватися безперешкодний доступ до інформації про ціни, тарифи та їх структуру, стан розрахунків, фактичні обсяги спожитих товарів та послуг. Інформація про ціни, тарифи та обсяги споживання послуг має бути порівняною, аби споживачі мали можливість обирати постачальника та ресурс енергії (газ або електроенергія) на базі порівняних якісних та цінових характеристик.

Позиція: Україна має створити умови для обліку природного газу в енергетичному еквіваленті та інформувати споживачів про дієві заходи раціонального використання енергії.

Аргументи:

- відповідність до вимог європейських директив 2006/32/ЄС та 2009/73/ЄС;
- кінцевий споживач отримає можливість сплачувати за фактично спожитий газ.

Рішення: В Україні має бути запроваджено комплекс заходів, що забезпечить можливість розрахунків за природний газ в залежності від місткості енергії в газовій суміші, що використовується споживачем: необхідно розробити інструментарій для перерахунку об'єму газу в обсяги енергії, систему заохочення та компенсацій для газодобувних, транспортувальних, розподільчих та постачальних компаній за рівень енергії в одному кубічному метрі для кінцевого споживача, методологію ціноутворення, що надаватиме кінцевому споживачу сплачувати реально отримані обсяги енергії тощо.

Відповідальні: НКРЕКП, Міненерговугілля.

Додаток 15.

Прийняти новий Кодекс про надра

Підґрунтя: Реформування нафтогазової галузі відбувається повільно та безсистемно, шляхом внесення численних косметичних правок (наприклад, до Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого Постановою КМУ від 30.05.2011 р. №615). Чинне українське законодавство розрізнене, неактуальне, а його положення часто суперечить одне одному.

Новий проект Кодексу про надра очікує на затвердження з 2012 р. та пройшов кілька раундів погоджень в Мінприроди та Держгеонадра.

Позиція: законодавство про надрокористування потребує: 1) систематизації та кодифікації; 2) модернізації. Такі задачі можна вирішити шляхом прийняття лише комплексного документу. Новий Кодекс про надра повинен виконати в першу чергу наступні завдання:

- уніфікувати, зробити прозорою та закріпити на рівні закону процедуру отримання спеціальних дозволів на користування надрами, внесення змін до них, призупинення та позбавлення прав користування надрами;
- гарантувати безумовний перехід на стадію видобування для компаній, які здійснили геологічне вивчення ділянки надр;

- запропонувати низку прозорих юридичних механізмів для створення партнерських відносин та залучення інвестицій у сферу надрокористування (наприклад, запровадження концепції операторства, створення юридичної бази для договорів про спільну розробку, сервісних договорів, договорів про користування буровими станками, тощо);
- передбачати більше ліквідності для режиму ліцензування, дозволяючи передачу ліцензійних прав заінтересованим інвесторам (під контролем держави);
- гарантувати рівні умови всім учасникам ринку при видачі спеціальних дозволів (усунути преференції для компаній державного сектору);
- зменшити зарегульованість та державний тиск на надрокористувача.

Аргументи: Значні інвестиції вдасться залучити лише за умови створення прозорих правил гри на рівні Закону.

Рішення: Прийняти новий Кодекс про надра.

Відповідальні: Держгеонадра, Мінприроди, КМУ, ВРУ.

Додаток 16.

Прийняти нові Правила розробки родовищ нафти та газу

Підґрунтя: З початку 2013р. Палата приймає участь у розробці оновлених Правил розробки родовищ нафти та газу. За цей час координація цієї роботи неодноразово переходила від Держгеонадра до Мінприроди та навпаки. На початку 2015 року було доопрацьовано проект, який був погоджений більшістю заінтересованих осіб, проте прийняття цього документу не відбулось.

Позиція: Документ повинен бути схвалений наказом Міністерства природи за згодою Міністерства енергетики та Мін'юсту. Користь цього документу полягає в тому, що ним модернізується національний регуляторний режим, враховуються особливості геологічного вивчення, розробки родовищ нетрадиційних вуглеводневих систем, а також чіткішою стає процедура оформлення дозвільної документації.

Аргументи:

- чинні правила застаріли та вимагають суттєвого оновлення;

- компаніям бажано мати більшу гнучкість щодо планів видобутку, розміщення свердловин, рішень про списання свердловин тощо, а також щодо процедур геологічного звітування;
- прозорі та однозначні інструкції для компанії щодо процедури оформлення дозвільної документації. Свердловини не повинні вважатися об'єктами будівництва, а процедура оформлення дозвільної документації повинна бути чіткішою;
- повинен існувати окремий розділ для вирішення відмінностей між традиційними та нетрадиційними вуглеводнями (тривалість дослідно-промислової розробки (ДПР), одночасна експлуатація кількох пластів, стадії (ДПР)).

Рішення: Представники галузі очікують, що нові Правила буде прийнято до червня 2016 р.

Відповідальні: Держгеонадра, Мінприроди, Держпраці, Міненерговугілля, Мін'юст.

Додаток 17.

Реформувати земельне законодавство для потреб нафтогазової промисловості

Підґрунтя: Нафтогазові підприємства постійно зіштовхуються з проблемами набуття прав на земельні ділянки. Такі проблеми викликані декількома факторами:

- складність процедури землевідведення, що може тривати 1,5-2 роки;
- приналежність земельних ділянок, на яких розташована більшість вуглеводневих покладів, до земель сільськогосподарського призначення, щодо яких діє мораторій на відчуження та зміну цільового призначення;
- недосконалість регулювання договорів сервітутів;
- угоди на розвідувальні роботи, передбачені ст.97 Земельного Кодексу мають низку юридичних недоліків, зокрема, чинним законодавством не врегульована процедура реєстрації таких угод; такі угоди неможливо застосовувати на стадії видобування та під час переходу зі стадії геологічного вивчення до стадії видобутку, що може заблокувати реалізацію проекту.

У ВРУ було зареєстрована низка законопроектів, які мали на меті вирішити проблеми землевідведення, проте з різних причин голосування за ними не проводилось.

Позиція: Процедура укладення земельних договорів під будівництво, спорудження, розвідку та обслуговування газових та нафтових свердловин повинна бути спрощена. У випадку якщо скасування мораторію не планується найближчим часом, придбання/оренда земель сільгосппризначення для цілей нафтогазовидобувної галузі повинне бути виключено з-під його дії. Це може бути вирішене шляхом внесення комплексних змін до Земельного Кодексу України, зокрема, прийняття законопроекту №3096 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення деяких аспектів нафтогазової галузі», що наразі зареєстрований у ВРУ.

Аргументи:

- на сьогоднішній день законодавство не пропонує жодного юридично досконалого механізму для оформлення земельних відносин для цілей надрокористування, що в свою чергу є ідеальним середовищем для зловживань та корупції;
- у зв'язку з прогалинами земельного регулювання інвестиції в нафтогазову галузь є незахищеними;
- тривалість оформлення земельних відносин є основною причиною несвоєчасного виконання геологорозвідувальних та видобувних робіт;
- у зв'язку з юридичною неможливістю оформлення земельних відносин на ділянках сільськогосподарського призначення надрокористувачі вимушені обирати менш перспективні з геологічної точки зору ділянки для проведення робіт.

Рішення: Винести на голосування та прийняти законопроект №3096, забезпечити активну підтримку законопроекту з боку Міненерговугілля.

Відповідальні: Міненерговугілля, Держкомзем, комітет ВРУ з питань аграрної політики та земельних відносин, комітет ВРУ з питань ПЕК.

Додаток 18.

Створити сучасну централізовану базу геологічних даних

Підґрунтя: Порядок розпорядження геологічною інформацією, затверджений Постановою КМУ №423 від 13.06.95 р., передбачає можливість доступу до геологічної інформації, зокрема: даних сейсміки, свердловинних даних та звітів («технічні дані»). Проте на практиці це практично неможливо, оскільки геологічна інформація, що може бути корисною для залучення інвестиційних проектів з вивчення, розвідки та видобування природних ресурсів, фактично розпорошена по різних державних інституціях та приватних компаніях.

Позиція: Є потреба в централізованій базі даних геологічної інформації, що стало б найпотужнішим засобом Держави залучити інвестиції іноземних нафтогазовидобувних компаній. Створення електронних баз даних, які би за певну плату були доступні зареєстрованим користувачам, могло би бути найкращою альтернативою сьогоднішній ситуації.

Аргументи:

- доступність відповідного пакету геологічної інформації (технічних даних);
- рекламуватиме та просуватиме Україну як країну, багату на природні ресурси;

- стане одним з фундаментальних факторів для залучення нових інвесторів, у тому числі іноземних, в Україну;
- дозволить проводити регіональні та міжрегіональні дослідження, що сприятимуть геологічній оцінці, яку проводять інвестори;
- сприятимуть прозорому спілкуванню та обміну інформацією про ліцензійні ділянки та даними про незайняті ділянки, що постійно оновлюватиметься.

Рішення: Пропонується, щоб Держава (можливо за сприяння міжнародних донорів) інвестувала кошти у створення національної Баз даних, в ідеалі – електронної та такої, що відповідає світовим стандартам підготовки геологічної інформації (технічних даних), наприклад стандарту UKOOA для сейсміки, щоб дати можливість інвесторам використовувати такі дані. За доступ до геологічної інформації (технічних даних) та право її використання може встановлюватися плата, що, як і ліцензійний збір, йшла би на фінансування Держгеонадра. Це може бути одноразовий збір у розмірі, який би не відлякував інвесторів.

Відповідальні: Держгеонадра, Мінприроди, КМУ.

Додаток 19.

Забезпечити ефективну імплементацію угод про розподіл продукції (УРП)

Підґрунтя: Успішна реалізація чинних та майбутніх проектів УРП в Україні вимагає щоденної координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої (КМУ, міністерств, держагенцій, служб та відомств) та законодавчої (ВРУ, місцеві ради) влади. Діюча практика призначення одного міністерства (сьогодні – Міненерговугілля) на роль уповноваженого Кабінетом Міністрів України Державного Уповноваженого Органу (надалі ДУО) для реалізації УРП уже продемонструвала свою неефективність, оскільки одне міністерство не має достатньо повноважень та засобів забезпечувати вчасне прийняття рішень щодо таких великих проектів, як УРП, іншими державними органами. Як наслідок, часто інвестори за УРП опиняються сам-на-сам з проблемами з певними органами влади, які не мають інтересу або досвіду реалізації УРП. Таким чином, інвестори змушені витрачати свій час та ресурси на вирішення питань щодо своїх УРП, пов'язаних із державними органами, без належної підтримки уряду.

Позиція: КМУ має ініціювати перетворення Міжвідомчої комісії з організації укладення та виконання УРП у міжвідомчий державний орган, здатний організувати виконання вже підписаних УРП протягом всього періоду реалізації проектів. Також КМУ має підвищити статус комісії та її рішень, перетворивши протоколи/рішення, схвалені комісією, на акти КМУ, підписані Прем'єр-Міністром. ДУО повинен бути ключовим органом, що несе відповідальність за реалізацію проектів, реалізацію державними органами чинного законодавства, що тому числі рішень міжвідомчої комісії, та ефективну роботу міжвідомчої комісії. Для легалізації вищезазначених функцій, відповідні зміни повинні бути внесені до постанови КМУ №644 від 01.08.2013 «Про створення міжвідомчої комісії з організації укладення та виконання УРП». ДУО може перейняти досвід Західної Австра-

лії щодо управління великими інфраструктурними об'єктами у найбільш ефективний спосіб, зокрема їхню концепцію Провідного Відомства, згідно з якою ДУО присвоює проектам пріоритетність для національної економіки та призначає високопосадовця, що відповідає за реалізацію проекту (оригінал англійською мовою та переклад українською). В умовах України таким високопосадовцем повинен бути один із віце-прем'єр-міністрів, який би координував міжвідомчу співпрацю щодо реалізації УРП.

Аргументи:

- ДУО, як одиначне міністерство/відомство, не здатне ефективно гарантувати належне виконання УРП через обмежені повноваження, персонал, досвід, ресурси тощо;
- затверджені рішення міжвідомчої комісії повинні отримати статус актів КМУ, щоб забезпечити їх виконання підвідомчими структурами та іншими центральними та місцевими органами державної виконавчої влади;
- ДУО, що виступатиме робочим органом міжвідомчої комісії при координації діяльності віце-прем'єр-міністром, матиме більше ресурсів, компетенції та повноважень для забезпечення належного та вчасного виконання УРП.

Рішення: Прийняти необхідні зміни до постанови КМУ №644 від 01.08.2013 «Про створення міжвідомчої комісії з організації укладення та виконання УРП», до Закону «Про угоди про розподіл продукції».

Відповідальні: КМУ, Міненерговугілля, Міжвідомча комісія з питань УРП, ВРУ.

Додаток 20.

Унормувати статус нафтових та газових свердловин

Підґрунтя: Українське законодавство містить численні прогалини в регулюванні статусу, обліку та окремих аспектів життєвого циклу нафтових та газових свердловин. Це призводить до різних тлумачень закону центральними та територіальними органами влади, а також спричиняє розбіжності та непевності в регуляторному середовищі. Зокрема:

- Право власності на свердловини відокремлене від права користування надрами, що суперечить міжнародній практиці. Таке відокремлення, по-перше, не сприяє раціональному та ощадливому використанню надр та ресурсів. По-друге, дозволяє власнику свердловини розпоряджатися свердловиною на власний розсуд ігноруючи зобов'язання надрокористувача, при цьому надрокористувач залишається особою відповідальною за контроль стану свердловин та екологічну безпеку на ділянці надр.
- Законодавство тлумачить нафтові та газові свердловини як об'єкти нерухомості, що передбачає їх обов'язкову державну реєстрацію для кожної окремої свердловини, створюючи практичну проблему, оскільки реєстр нерухомості/регуляторна база не підходить для реєстрації нафтових та газових свердловин; Аналогічна проблема поширюється на лінійні об'єкти інфраструктури, такі як: трубопроводи, мережі, автошляхи, телекомунікаційні лінії тощо, які мають відношення до нафтогазовидобувних проєктів.
- На сьогоднішній день сотні свердловин, що були пробурені та в більшості своїй ліквідовані ще за часів Радянського Союзу, не обліковуються, інформація (в тому числі геологічна) щодо них є втраченою або розпорошеною, при цьому стан таких свердловин створює небезпеку для екології.
- Положення Закону України «Про трубопровідний транспорт» забороняють будь-яке відчуження, в тому числі у концесію, оренду, лізинг, основних фондів НАК «Нафтогаз України», дочірніх та заснованих нею підприємств, що унеможливує проводити будь-які роботи з такими свердловинами, які розташовані на ліцензійній ділянці надрокористувача.
- Процедура ліквідації свердловин є застарілою (наприклад, Положення про порядок ліквіда-

ції нафтових, газових та інших свердловин та списання витрат на їх спорудження не оновлювалось з 1989 р.) та потребує перегляду.

Позиція: Вищезазначені невідповідності повинні бути усунуті з українського законодавства шляхом внесення відповідних поправок до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», Гірничого Закону України, Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», Закону України «Про трубопровідний транспорт», а також шляхом прийняття нових Кодексу про надра, та Правил розробки родовищ нафти та газу.

Частково необхідні зміни відображені у законопроекті № 3096, який одностайно був схвалений інвесторами та знайшов підтримку у профільних державних органах.

Необхідна системна ревізія фонду свердловин та геологічної інформації щодо них, реєстр свердловин повинен бути публічними.

Аргументи:

- наявна невизначеність зі статусом та реєстрацією свердловин становить серйозні ризики для приватних інвесторів та значно гальмує реалізацію нафтогазовидобувних проєктів;
- надрокористувач повинен мати змогу використовувати існуючі свердловини та інформацію щодо них на наданій йому у користування ділянці надр, що прискорить геологічне вивчення та сприятиме раціональному використанню надр;
- спорудження, здача в експлуатацію та експлуатація нафтових та газових свердловин та пов'язаної інфраструктури повинна регулюватися відповідним гірничим законодавством та законодавством про надра, а не земельним та будівельним законодавством.

Рішення: Винести на голосування та прийняти законопроект № 3096, забезпечити підтримку законопроекту з боку Міненерговугілля; розробити комплексні зміни до законодавства.

Відповідальні: Міненерговугілля, Мінрегіон, КМУ, комітети ВРУ з питань будівництва та ПЕК.

Додаток 21.

Розробити уніфікований документ щодо оформлення дозвільної документації та зменшення бюрократії

Підґрунтя: В Україні немає уніфікованого дозвільного документу; процедура оформлення дозвільної документації регламентується численними нормативно-правовими актами, включаючи Кодекс України про надра, Закон України «Про нафту та газ», Гірничий закон України; існують непевності стосовно застосування Закону «Про регулювання містобудівної діяльності», а також ролі обласних рад в даному процесі. Процедура оформлення дозволів відрізняється в різних областях, де, наприклад, пошуково-розвідувальна свердловина розглядається або як об'єкт будівництва, або як об'єкт, на якому здійснюється діяльність, що потенційно може вплинути на довкілля, що передбачає отримання відмінних дозвільних документів.

Позиція: Представники галузі закликають Уряд розробити інструкції з оформлення дозвільної документації на зразок Практичного посібника з планування для наземних нафтових та газових свердловин, розробленого Департаментом з питань енергетики та змін клімату (DECC) у Великобританії. На основі зведеної процедури оформлення дозвільної документації ми хотіли би розпочати обговорення шляхів оптимізації цієї процедури, щоб зробити її ефективною та сталою.

Аргументи: Компанії стурбовані тим, що існуючі процедури оформлення дозвільної документації по-різному тлумачаться та довкола них існує багато невпевненостей. Роль обласних рад повинна бути остаточно визначена, принцип «єдиного вікна» повинен бути запроваджений на регіональному рівні, включаючи питання щодо відходів тощо. Компанії закликають взяти за приклад передовий північноамериканський досвід щодо координації робіт у сфері видачі необхідних дозволів, зокрема провінції Британська Колумбія в Канаді.

Рішення: Міненерговугілля та Мінприроди/Держгеонадра повинні розробити галузеві інструкції щодо процедури оформлення дозвільної документації для нафтогазовидобувної галузі – I Етап. Підготувати поправки до законодавства для збалансування дозвільної процедури – II Етап. Ця ціль може бути частково досягнута прийняттям Правил розробки родовищ нафти та газу та нового Кодексу про надра, які в загальному описують процедуру оформлення дозвільної документації на етапі геологічної розвідки.

Відповідальні: Міненерговугілля, Держгеонадра/Мінприроди, ВРУ.

Додаток 22.

Скасувати спеціальні заходи (квоти) щодо імпорту в Україну трубної продукції, що використовується для буріння

Підґрунтя: Безшовні обсадні сталеві труби та насосно-компресорні труби, зовнішній діаметр яких не перевищує 406,4 мм (номенклатурний код 7304 29 10 00 та 7304 29 30 00) підпадають під імпортні квоти, які періодично встановлюються Міжвідомчою комісією з міжнародної торгівлі при Мінекономрозвитку. Останнє рішення №СП-329/2015/4442-06 було прийняте 27.03.2015 Комісією на строк з 01.04.2015 по 30.09.2016 р. Такі високоякісні труби потрібні для глибокого буріння та для дотримання високих стандартів екологічної безпеки. Українські виробники лише готуються виробляти таку високоякісну продукцію та проходять міжнародну сертифікацію.

Позиція: Компанії закликають переглянути політику держави щодо імпорту певних видів трубної продукції дуже високої якості, щоб відповідати найвищим стандартам техніки безпеки та захисту довкілля.

Аргументи: Квоти на імпорт труб, що встановлюються Міжвідомчою комісією з міжнародної торгівлі, не є достатні для задоволення сьогоденних потреб галузі.

Рішення: Зробити винятки з квот на певні види трубної продукції або підвищити такі квоти, щоб задовольнити потреби галузі (менш пріоритетний варіант).

Відповідальні: Мінекономрозвитку.

Список скорочень та аббревіатур

ВРУ – Верховна Рада України

ГТС – Газотранспортна система України

Держгеонадра – Державна служба геології та надр України

Держкомзем – Державний комітет України із земельних ресурсів

Держпраці – Державна інспекція з питань праці

ДЗІ – ДП «Держзовнішінформ»

КМУ – Кабінет Міністрів України

Мінекономрозвитку – Міністерство розвитку і торгівлі України

Міненерговугілля – Міністерство енергетики та вугільної промисловості

Мінприроди – Міністерство екології та природних ресурсів України

Мінрегіон – Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України

Мінфін – Міністерство фінансів України

Мін'юст – Міністерство Юстиції України

МНГВК – Міжнародні нафтогазовидобувні компанії

НКРЕКП – Національна комісія з питань регулювання енергетики та комунальних послуг

П(С)БО – Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

ПКУ – Податковий Кодекс України

ТЦ – Трансфертне Ціноутворення

УРП – Угоди про розподіл продукції